

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

ALAPÍTVÁ:
1862-ben

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1992. ÁPRILIS
CXXVII. évfolyam

A tartalomból

*A környezetvédő mozgalmak a jogos kritika mellett nem törekedtek a pénzügyi feltételek megteremtésére.
97. oldal*

*A magyar erdészet hibás választ adott a hetvenes évek második felétől az ágazatban és annak gazdasági környezetében felhalmozódott kérdésekre.
99. oldal*

*Az erdőgazdálkodással kapcsolatos problémák megértéséhez szükség van az erdészeti témák bevonására az általános oktatási rendszerbe.
103. oldal*

*A mező- és erdőgazdálkodásnak előnyt kell élveznie a vadászati érdekekkel szemben.
109. oldal*

Erdészeti Lapok
Az Országos Erdészeti Egyesület
folyóirata.
CXXVII. évfolyam 3. szám
(1992. április)
HU ISSN 1215-0398

Szerkeszti: a szerkesztőbizottság. **Tagjai:** Agócs József, Apatóczy István, dr. Balázs István, Barátossy Gábor, dr. Bartha Dénes, Bolla Sándor, dr. Bondor Antal, Bús Mária, Gencsi Zoltán, dr. Gőbölös Antal, Gyöngyössi Péter, dr. Járasi Lőrinc, dr. Kárpáti László, Kertész József, Korbonszky Kazimírné, dr. Kovács Mátyás, ifj. Páll Miklós, Pápai Gábor (a bizottság elnöke), Rakk Tamás, dr. Sonnevend Imre, dr. Szikra Dezső, dr. Szodfridt István, Varga Béla.

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
 Telefon: 2016-293

Felelős kiadó: DR. SÉBOR JÓZSEF, a Monteditio KFT ügyvezető igazgatója. Kiadóhivatal: 1075 Budapest, Tanács krt. 5/a.
 Telefon: 1412-890, 1325-186.

Nyomdai munkák: Monteditio KFT nyomdaüzeme, Budakeszi. Felelős vezető: Hegyi Ferenc.
 Munkaszám: 1992-0010
 A kézirat lezárva: 1992. április 14.

Terjeszti: a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR), Budapest, XIII., Lehel u. 10/a. — 1900 — közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással, a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Egyes szám ára: 30,- Ft. Előfizetés fél évre: 180,- Ft, egész évre: 360,- Ft. Megjelenik havonta. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, 1389 Budapest, Pf.: 149.
 Az évi előfizetés ára: 10 USD.

СОДЕРЖАНИЕ

Ийеш, Б.: Экономическая система многоцелевого лесного хозяйства.....	97
Жероме, Р.: Ограды как средство контроля вреда, наносимого дикими животными.....	112
Лакош, Л.: Медицинские обследования лесных работников относительно болезни Лайм.....	119

TARTALOM

ERDÉSZETI POLITIKA

Dr. Illyés Benjamin: A többcélú erdőgazdálkodás ökonómiai feltételrendszere	97
Szakértői értekezlet Gyarmatpusztán	99
Marosi György: Majdnem	102
Battyányi Anikó – Gulyás Gyula: XIX. nemzetközi erdészdiák szimpózium	103
Fodorné Orosz Erzsébet: Erdészeti és faipari műszaki bizottság alakult	105
Dr. Karner Ottó: Erdőbirtokosság – erdőszövetkezet	106

A HÓNAP KÉRDÉSE

Reményfy László: Kényszerhelyzetben vagyunk	107
Dauner Márton: Kényszerhelyzet, avagy keresztűz?	107

VADGAZDÁLKODÁS-VADÁSZAT

Valterné dr. Illés Valéria: Ismét a vadkárrol	108
Benéné Ignác Magdolna: Vadászati törvények	110
Jerôme René: Vadkárt ellenőrző kerítésekről	112

TERMÉSZETVÉDELEM

Kató Pál: Érvek a vízlépcső mellett	113
-------------------------------------	-----

ERDŐKERÜLŐBEN

1848-1992 Ünnepi megemlékező	114
Jerôme René: A nagy kaland I.	115
Szabó Lajos: Természeti-környezeti nevelés a Süni Klubban	117
Gaál György: Felhívás a selmeci hagyományok ürügyén	118
Dr. Lakos András: Lyme-kór szűrővizsgálatok	119
Henri Daburon: Az erdei iskola	120
Apatóczy István: Áprilisi bolondozások	121

KÖNYVESPOLC	122
--------------------	------------

EGYESÜLETI HÍREK	123
-------------------------	------------

Kertész József: Sürgető válságintézkedések	B3
--	----

INHALT

Dr. Illyés, B.: Ökonomischer Bedingungssystem der Mehrzweck-waldwirtschaft	97
Jérôme, R.: Von die Wildschadenkontrollzäune	112
Dr. Lakos, A.: Lyme	
Erkrankungsuntersuchungen bei Forstarbeitern	119

CONTENTS

Illyés, B.: Economic condition system of multipurpose forest management	97
Jérôme, F.: Fences as means of control of game damage	112
Lakos, A.: Examination of forestry workers on Lyme disease	119

DR. ILLYÉS BENJAMIN

A többcélú erdőgazdálkodás ökonómiai feltételrendszere

Magyarországon az átmenet időszakában sajátos gazdasági és társadalmi problémák keletkeznek. Ezeket súlyosbítják a környezet állapotának romlásában jelentkező ökológiai feszültségek. Az új fejlődési pálya egyik követelménye e három terület harmonikus kezelése.

A termelés hatékonysága emelésének egyik feltétele, hogy az állam a piaci szférából minél teljesebben kivonuljon. Az adózási és támogatási rendszer radikális átalakítása e követelményeknek megfelelően folyamatban van. A másik döntő feltétel az állami tulajdon arányának csökkenése, az egyéni vállalkozások szerepének növekedése.

A szociális és ökológiai problémák kezelése csupán piaci folyamatokkal nem oldható meg. Az állam szerepe e területen továbbra is meghatározó lesz. Hazai tapasztalataink azt tanúsítják, hogy nem elég az állam kezében összpontosítani az ehhez szükséges pénzügyi eszközöket, felhasználásukra minőségileg új mechanizmusokat kell kialakítani.

A szociális problémák kezelésére a nyugat-európai módszerek jó eligazítást adnak. A törvénykezési, a pénzügyi és az intézményi rendszer lehetővé tette a szociális piacgazdaság eredményes működését. A redistribúció folyamatának elemzéséből levonható az a következtetés, hogy a kormányzati szerveknek elsősorban az egységes, normatív szabályozás kialakítása a fő feladata. Ennek kereteit az állampolgár, az adófizetők és a vállalkozók öntevékenyen töltik meg tartalommal.

Napjainkban keresni kell az ökológiai problémák piacgazdasággal egybevágó megoldását. Az erdőgazdálkodásban igen nagy szerepe van azoknak a nem piaci termékeknek és szolgáltatásoknak, melyek befolyásolják a környezet állapotán keresztül életünk minőségét. Megfelelő pénzügyi alapokat, versenyhelyzetet teremtő döntési mechanizmust kell kialakítani e szféra finanszírozására.

A többcélú erdőgazdálkodás kezdeti szakaszát hazánkban a következők jellemezték:

- szűkös pénzügyi erőforrások,
- a felhasználást az állami irányító szervek konkrét döntései határozták meg,
- a környezetvédő mozgalmak elsősorban egyes elszigetelt területekre irányuló, fokozódó aktivitása,
- a vállalatok egyoldalú éves nyereségérdekeltsége.

Az alapvető nézeteltérések a két utolsó pontra vezethetők vissza. A pénzügyi források hiányára hivatkozva a vállalatok nem fordítottak figyelmet az ökológiai szempontokra, a szűkös erőforrások központi döntéseket igényeltek. A környezetvédő mozgalmak a jogos kritika mellett nem törekedtek a pénzügyi feltételek megteremtésére. Az új fejlődési szakasz miatt ennek feloldására kell törekedni. Az alapvető feltételek a következők:

- a hazai és nemzetközi piaci feltételek torzítás nélküli érvényesítése a piaci termékek és szolgáltatások vonatkozásában;
- az ökológiai szemléletű, többcélú erdőgazdálkodás jogi, közgazdasági és intézményi rendszerének kialakítása.

Jogi szabályozás

Törvények és rendeletek

A finanszírozás forrásai

Erdészeti „öko-tax”

Általános „öko-tax”

Erdészeti, faipari és idegenforg. vállalkozások

Állami költségvetés

Vállalkozási tőke

Erdőfenntartási Alap EFA

Externalitások Erdészeti Alapja EEA

Erdőtelepítési Alap ETA

Pénzügyi alapok

Befejezett erdősírtás

Védelmi és rekreációs teljesítmény

Befejezett erdősírtás

A finanszírozás objektumai

A többcélú erdőgazdálkodás finanszírozása

Magyarországon a *szabadpiaci* viszonyok kialakítása az erdőgazdálkodásban előrehaladott állapotban van. A piaci termékek árai a kereslet-kínálat függvényében alakulnak, dotációt gyakorlatilag nem tartalmaznak. A valódi piaci működésekhöz az állami vállalatok monopol jellegű szervezetének átalakítása szükséges, mely egyúttal lehetővé teszi az egyéni vállalkozások megjelenését és a valódi piac működését.

A szociális piacgazdaság feltételei a társadalmi és gazdasági átalakulással kapcsolatban az erdőgazdálkodás vonatkozásában is megteremtődnek. Az ökológiai gazdálkodás feltételeinek kialakításában azonban nemzetközi szinten sincsenek kialakult megoldások, új megközelítésre van szükség.

Az *ökológiai erdőgazdálkodás* követelményei csak úgy érvényesülhetnek, ha a tulajdonosok és vállalkozások tevékenységét e nem piaci jellegű termékek és szolgáltatások érdekében az állam korlátozza és egyidejűleg támogatja. Így előírható például az ökológiaileg alkalmas fafajokkal történő erdősítés megvalósítása, természetvédelmi területek speciális kezelése stb. *Fontos alapelv:* az erdőtulajdonosok és vállalkozók csak akkor korlátozhatók az ökológiai követelmények alapján, ha az ebből származó veszteséget a társadalom megtéríti számukra. E támogatásoknál előnyben kell részesíteni azokat, akik a legtöbb erőfeszítésre is vállalkoznak e célok eléréséért.

A pénzügyi feltételek biztosításában meghatározó szerepük lesz a *természeti erőforrások használati díjának*, az ún. *öko-adóknak* (öko-tax). A természeti erőforrások újratermelési költségeinek fedezésére indokolt a természeti adottságokra visszavezethető jövedelmek egy részének elvonása és speciális pénzügyi alap létesítése (Samuelson, Nordhaus, 1987).

Adókedvezményekkel, a vállalkozási tőke felhasználásának megkönnyítésével és az állami költségvetés részvételével együttesen kell elősegíteni környezetünk állapotának fokozatos javítását. Viszonyaink között az *erdőtervezés* továbbra is fontos szerepet játszik. A tartamos, az ökológiai erdőgazdálkodásnak megfelelő erdőtervek készítése állami költségvetésből fedezhető. Az így készített tervek csak a tulajdonos számára hozzáférhetők. Alapinformációt jelentenek viszont a társadalmi szükségletek és lehetőségek felmérésére alapozott országos döntések számára.

Az erdők birtoklásának ügye Cseh-Szlovákiában is nehezen halad és most riadalmat kelt a téli olimpiai játékoknak a Tátrában való megrendezésének gondolata. *Rudolf Nidriak* professzor, a zólyomi erdészeti főiskola tájökológiai tanszékének vezetője tudományos érvekkel támasztja alá a szakma ellenkezését. Kifejti, hogy ezen a minden erőszakos beavatkozásra érzékenyen viselkedő tájrészleten mekkora, visszafordíthatatlan kárt idézne elő az ilyen méretű téli sportlétesítmények megalkotása és üzemeltetése.

ÖFZ 1992. 1. Jérôme R.)

Az *erdőfelügyelet* az erdőtörvény betartását ellenőrzi, elsősorban az egységes elvek alapján készített erdőtervek segítségével.

A *jogi szabályozás* az erdőtörvényen keresztül biztosítja az ökológiai erdőgazdálkodás pénzügyi és intézményi feltételeit. Szabályozza a társadalmi korlátozások módját, rendelkezik a pénzügyi alapok képzéséről és felhasználásáról, meghatározza az erdőtervezés tartalmát és az erdőfelügyelet szerepét. Az ökológiai erdőgazdálkodás pénzügyi feltételei közt meghatározó szerepe lesz az *Erdőfenntartási Alapnak*. Alapvető *rendel- tetése:* a tulajdon gazdasági helyzetétől függetlenül biztosítsa az erdők újratermelését. Fontos szempont, hogy az újratermelés az ökológiai követelményeknek megfelelően. Az ezzel kapcsolatos korlátozások (pl. fafajmegválasztás) többletköltségeit is finanszírozni kell.

Az Erdőfenntartási Alap pénzügyi forrását alapvetően az erdőjáradék képezi. E járadék képződése a természeti adottságok eltéréseire vezethető vissza. A fakitermelés árbevételének és költségeinek, valamint az újraerdősítés költségeinek különbségeként határozható meg. Az állam az erdőjáradék egy részét sajátos ökotaxként elvonhatja, hogy a pénzügyi alapról fedezze az ökológiai követelményeknek jobban megfelelő erdők létesítésének, ápolásának többletköltségeit.

Az állam törvényekkel szabályozza a felhasználás szabályait. Az erdőfelügyelők szervezik meg ezek alapján a konkrét igénybevételt, majd a teljesítmények elismerését és ennek függvényében a pénzeszközök átutalását. A felhasználás nem a jelenlegi egységáras szemléleten nyugszik, hanem többletköltség-kiegyenlítő jellegű. A felhasználás *objektuma:* az ökológiai követelményeknek megfelelő kész erdősítés, befejezett ápolás, elvégzett nevelővágás.

Magyarországon tervezik az *általános öko-tax* bevezetését is. Ezt valamennyi vállalkozó fizetné attól függően, hogy milyen mértékben veszi igénybe az adott természeti erőforrást. Véleményem szerint ebből a pénzügyi forrásból egyrészt kiegészítendő az *Erdőfenntartási Alap* (pl. az erdőpusztulás következményeinek finanszírozására), másrészt finanszírozandó az *Externalitások Erdészeti Alapja*. Indokolt az Erdőtelepítési Alap kiegészítése is ebből a forrásból.

Az Externalitások Erdészeti Alapja fő *feladata* a nem piaci jellegű erdészeti termékek és szolgáltatások finanszírozása. Az általános öko-taxon kívül meghatározó szerepet vállal képzésében az állami költségvetés. Emellett a vállalkozásokat is érdekeltté kell tenni adókedvezményekkel az Alap gyarapításában.

A tervezésben és a felhasználásban az *erdőfelügyeletnek* nagy szerepet kell adni. Az erdőtervi adatokra támaszkodva az önkormányzatok segítségével felméri a szükségleteket. A különféle társadalmi szervezetekkel konzultálva versenyeztetik az igényeket. E folyamatban meghatározó feltételt jelent a többcélú erdőgazdálkodás különféle teljesítményeinek összehangolt értékelése. Ezek segítségével rangsorolhatók az igények és szembeállíthatók a költségek. Az erdészeti kutatás e módszerek fejlesztésében nagy segítséget nyújthat.

Metodikai irányelvek birtokában az erdőfelügyelet a tervezésben és a felhasználásban nem bürokratikus

szervezetként, hanem különféle döntési szintek közti információcsere szervezőjeként vesz részt. Ez remélhetőleg új alapokra helyezi a környezetvédő szervezetek, az önkormányzatok és az erdészeti szakmai szervezetek kapcsolatát. A *finanszírozás tárgya*: az erdőfelügyelet által szakmailag igazolt, nem piaci jellegű erdészeti teljesítmény.

Hazánkban a marginális mezőgazdasági területek erdősitése kiemelt fontosságú feladat. Jelentősége az európai fejlődés szempontjai alapján fokozódik. Az elkövetkezendő 10 évben mintegy 150 ezer hektár új erdő létesítése a célkitűzés. Pénzügyi feltételeinek megteremtése végett indokolt egy decentralizált pénzügyi alap, az ún. *Erdőtelepítési Alap* létrehozása. Fő forrása: az állami költségvetés. Emellett az általános öko-tax is finanszírozza olyan munkákat, melyek speciális környezeti problémákat új erdők létesítésével enyhítenek. Egyéni vállalkozások kedvezményesen vehessenek részt az új erdők telepítésében. Így e forrás is kiegészíti az Erdőtelepítési Alapot. A *felhasználás tárgya*: az erdőfelügyelők által szakmai normatívák által átvett sikeres erdősités.

Az igények felmérésben itt is szerepet játszik az *erdőfelügyelet*. Olyan módszerekre van szükség, amelyek segítségével rangsorolhatók az igények és az eredmény visszacsatlakoztatható az önkormányzatokhoz, valamint az állampolgárokhoz. Ökonómiai kutatásunk dolgozik egy ilyen szakértői rendszeren. A *három pénzügyi alap* véleményem szerint hosszú távon biztosítja

az ökológiai többcélú erdőgazdálkodás feltételeit. Működtetése alulról építkező információ-áramlásra és az állampolgárok részvételén nyugszik. Az állami hatósági szervezetek főként közvetítőként vesznek részt a folyamatban. A szakmai irányelvek és normatívák a minimumra csökkentik a szubjektív döntések lehetőségét.

Az intézményi rendszer olyan átalakítására kell törekedni, mely a törvények keretei közt maximálisan elősegíti az állampolgárok öntevékeny vállalkozásait. Az erdőtervényen kívül ebben a folyamatban a szakmai irányelveknek és normatíváknak nagy jelentősége van.

Fontos feltétel a gazdálkodó szervezetektől független erdőfelügyelet működtetése. Tanácsadó és ellenőrző tevékenységük tulajdonformától függetlenül az egész erdőterületre kiterjed. Különösen fontos szerepük lesz a nem piaci jellegű erdészeti teljesítmények rangsorolásában, az állampolgárok és az állami szervezetek közti információcsere megszervezésében, a rendelkezésre álló pénzügyi keretek ésszerű felhasználásában. Tevékenységük kapcsolatot teremt az állampolgárok, a környezetvédő szervezetek, az önkormányzatok és az állami irányító szervezetek között.

A jogi, a közgazdasági és az intézményi rendszer ismertettét átalakítása előfeltételét jelenti a piacgazdasággal azonos ökológiai alapokon nyugvó erdőgazdálkodásnak, és egyúttal módot ad a vállalkozások térhódítására a nem piaci jellegű erdészeti teljesítmények területén.

Szakértői értekezlet Gyarmatpusztán

A rendszerváltás egyesületünkben az 1990. évi vezetőségválasztással indult. Az új választmány még az év júniusában határozatot hozott az erdőgazdálkodás új rendszerének meghatározására. Bizottság létrehívását határozta el az új erdészeti politika irányelveinek összeállítására. Újabb választmányi ülésen – egy évre rá – ez az elhatározás megerősítést nyert, megtoldva azzal, hogy nem is egy, de több bizottságot is létre kell hozni erre a célra. A további konkrét intézkedéseket késleltette az ilyen munka megkezdését alapozó országos politikai helyzet kialakulatlansága, alapvető törvények meghozatalának elhúzódása. Végül is 1991 végén jutott el az elnökség oda, hogy a szakértői bizottságot létrehozza a következő résztvevőkkel: *dr. Anda István, Bánó László, Bodor László, Czebel Sándor, Dobó István, Garamszegi István, dr. Göbölös Antal, Halász Gábor, dr. Illyés Benjamin, Kovács Gábor, Ormos Balázs, dr. Papp Tivadar, Pápai Gábor, Dr. Péti Miklós, Rakk Tamás, Reményfy Lászlóné, Steiner József, Wisnovszky Károly.*

A bizottság 1992. január 28-29-én Gyarmatpusztán tartotta első értekezletét és azon jött létre a következő

állásfoglalás:

Helyzetértékelés: A magyar erdőgazdálkodás kritikus helyzetbe került. Az állami erdőgazdaságok többsége veszteséges, a jelentős erdőterületeket is kezelő Állami Gazdaságok jórészt megszűnnek, a termelőszövetkezetek átalakulása során, megváltoznak az eddigi tsz erdők tulajdoni és kezelési viszonyai. Az Erdőfenntartási Alap tartaléka elfogytak.

A helyzet kialakulásához vezető ágazaton belüli okok:

A magyar erdészet hibás választ adott a hetvenes évek második felétől az ágazatban és annak gazdasági környezetében felhalmozódott kérdésekre. A hibás intézkedések következtében

– az eredménynövelések érdekében erdeinkben túlermelések voltak.

– A többletbevétel jelentős részét a faiparban és egyéb területen használták fel. (Az előző vezetés az Alapból mintegy 550 millió Ft-ot költött nem erdőfenntartási munkákra.)

– A túltartott nagyvadállomány okozta erdőfelújítási (szakmai, anyagi) nehézségek felhalmozódtak.

– Az Erdőfenntartási Alap képzése és felhasználása közt súlyos ellentmondások keletkeztek.

– Megváltozott az erdőállomány korosztályösszetétele, a vágásérettségi kort (indokoltan) fel kellett emelni.

– Az éves eredményérdekeltség egyoldalúan előtérbe kerülhetett, melynek következtében erdeink egy részét a kitermelések túlzottan megterheltek.

– A felduzzadt személyi állomány költségének nincs fedezete.

Az elmúlt időszak hibáiért a felelősség – a korábbi politikai és gazdasági rendszer jellegéből adódóan – a szakmát legfelső szinten irányítókat terheli, de a felelősségben osztoznia kell az erdőrendezésnek, a felügyeletnek és a gazdálkodó szervezeteknek is. A közös szakmai felelősség alól nem lehet felmenteni az erdészeti kutatást és oktatást sem.

Ágazaton kívüli okok:

- Növekvő költségek, nem emelkedő faárak, a bankhitel magas kamatszintje, kölcsönös eladósodás.
- A támogatási rendszer megváltozása.
- Túlszaporított nagyvadállomány.
- Aszályos évek és az erdők egészségi állapotának jelentős romlása.

A bizottság leghatározottabb véleménye, hogy a politikai és gazdasági rendszer megváltozásával szükségessé vált az erdészeti tulajdon és intézmény átalakítása is.

A korábbi valós értékek megőrzése és megerősítése mellett az új fontossági sorrendek tudomásulvétele és az erdészet tervezési, gazdálkodási és felügyeleti gyakorlatába való beillesztése az erdészársadalom létérdeke.

Nem szabad megengedni, hogy a személyes egzisztenciához való ragaszkodás befolyásolhassa az erdők sorsát érintő felsőbb, vagy intézményi (vállalati) szintű döntéseket.

Az erdő és a társadalom

– A társadalom erdőképe ma már más, mint néhány évtizeddel ezelőtt volt, és az igény az erdők immateriális szolgáltatásával kapcsolatban jelentősen megnőtt. Ennek az igénynek az elsődlegessége egyértelműen megnyilvánul a tömegkommunikációban, a zöld mozgalmak és a természetvédelem elvárásaiban. Ezt az igényt az új erdőkép kialakításánál az erdészeknek is figyelembe kell venni. De azt is – a szakmailag szegényes tájékoztatás miatt –, hogy a fa kitermelése olyan képzeteket kelt, hogy az immateriális szolgáltatás ezzel vesztélybe kerül.

– Tudatosítani kell, hogy a korszerű erdőművelési elvek szerint kezelt erdő döntően kielégíti a környezetvédelmi, üdülési funkciókat is.

– Az erdészek által szükséges tennivalók elemzését haldéktalanul meg kell kezdeni a természetvédő, közgazdász és erdész szaktekintélyek bevonásával.

Felhívás

A Földművelésügyi Minisztérium Dolgozók és Nyugdíjasok Érdekvédelmi Szervezete Emlékbizottsága meg kívánja örökíteni azoknak az emléket, akik 1945 előtt a Földművelésügyi Minisztériumban, vagy annak országos, vármegyei, körzeti, járási hivatalainál, kirendeltségeinél, felügyelőségeinél, szakoktatási és kísérletügyi intézményeinél, állami (kincstári) uradalomban, ménesbirtokokon, ménletelepeken, erdőgazdaságokon, erdőfelügyelőségeken, erdőhivataloknál, állategészségügyi hálózatnál, mezőgazdasági kamaráknál álltak alkalmazásban, onnan bevonultak katonának és a fronton, vagy hadifogságban meghaltak (holtját nyilvánították), továbbá bármely hadviselő fél (akár mint polgári személyt is) elhurcoltak, internáltak és meghaltak.

Az Emlékbizottság felkéri a felsoroltak hozzátartozóit, hogy az elhunyt (holtját nyilvánított) személy nevét, születési helyét, idejét, a bevonuláskori (elhurcoláskori) munkahelyét, beosztását, az elhalálozás helyét, idejét levélben, telefonon vagy személyesen közöljék, a saját címükkel, esetleges telefonszámukkal együtt, legkésőbb 1992. szeptember 1-jéig.

Amennyiben az illető nem minden kért adata ismert, úgy a meglévő (hiányos) adatokat is kérjük közölni.

Levél cím: Földművelésügyi Minisztérium Dolgozók és Nyugdíjasok Érdekvédelmi Szervezete, 1055 Budapest, Kossuth L. tér 11. félelelet 7.

Telefon: 132-4768.

Személyes jelentkezés: a minisztérium félelelet 7. sz. helyiségében.

Budapest, 1992. február 3.

Földművelésügyi Minisztérium
Dolgozók és Nyugdíjasok
Érdekvédelmi Szervezete
Emlékbizottság

– Az erdészársadalomnak és a felső irányításnak fokozott figyelmet kell fordítania arra, hogy a szakmailag helyes erdőkezelés nem korlátozódhat a gazdaságos faanyag nyerésre, mert ez a munka egyben alapvető természet-, környezetvédelmi és rekreációs tevékenység is.

– Ahhoz, hogy a szakmai érveken alapuló erdőgazdálkodást társadalmi megegyezéssel, támogatással folytathassuk, el kell ismernünk, el kell ismertetnünk a legszélesebb társadalmi szinten az erdők immateriális értékének elsőbbségét.

– A tartamosan működő és szolgáltatásokat adó erdei ökoszisztéma fejlesztése, fenntartása, e munkák finanszírozása nem lehet a fatermesztés eredményességének függvénye.

– A társadalom által igényelt, az erdő szakszerű fenntartásával nyújtott szolgáltatás árát a társadalomnak kell fizetnie, mert a környezetvédelmi, közjóléti feladatok teljesítése a növekvő költségigények miatt összességében csak ráfizetéssel hajtható végre.

– A pénzügyi támogatás elmaradásával várható az erdei ökoszisztéma sérülése és a társadalom közérzetének további romlása.

Az erdőgazdálkodás célja és alapelvei

Az erdőgazdálkodás célja: az erdők fenntartása és bővítése a társadalom változó igényeinek figyelembevételével. Az erdőnek, mint életközösségnek – és élettelen környezetének – fenntartása, a közérdekű szolgáltatások biztosítása és az erdei termékek hasznosítása.

A cél elérése érdekében

– Az erdőket a természetvédelmi előírások figyelembevételével, a természet szerű erdők és őshonos fajok előtérbe helyezésével *kezelni* kell.

– Az erdőkben a gazdálkodás úgy folytatható, hogy az termékeivel és létéből fakadó szolgáltatásaival egyaránt megfeleljen a többcélú hasznosítás és az ökológiai tartamosság elveinek.

– Meg kell határozni – erdőrészeletenként – Magyarország erdeinek újrafogalmazott elsődleges rendeltetését.

– Létre kell hozni az ágazat új információs rendszerét.

– A kitermelt erdőket fel kell újítani.

– Ki kell dolgozni az erdők kezelésének várható költségeit és meg kell állapítani a bevételeihez való viszonyt.

– Új alapokra kell helyezni a vadgazdálkodást.

– A társadalmi igények legteljesebb kielégítése érdekében az erdők állami tulajdonlását a jelenlegi területtel fenn kell tartani.

– Az erdészetet tulajdonviszonyoktól függetlenül egységes nemzetgazdasági ágazatnak kell tekinteni. Felsőszintű hatósági irányítását egy helyen kell összefogni.

Törvénykezés, jogi szabályozás

– Az erdők szakszerű kezelésének tulajdoni, szervezeti, gazdasági és jogi feltételeit magasszintű jogszabályokban, törvényekben kell rögzíteni.

– A föld-, környezet- és természetvédelmi, erdő- és vadászati törvényeket egymással összhangban kell megalkotni. A törvényalkotások minden fázisában az erdő érdekeit érvényesíteni kell.

– Az erdőfelújítás és fenntartás pénzügyi garanciáit törvényben kell biztosítani. (A magánérből kivitelezett erdőtelepítések pénzügyi támogatását külön kell szabályozni.) Az új erdőtörvénynek az erdők fenntartását, gyarapítását minél szélesebb körű társadalmi hasznosulást biztosító és minden erdőtulajdonosra érvényes előírásokat kell tartalmaznia.

– A fásításokra vonatkozó előírások ne tartozzanak az erdőtürvény hatálya alá.

– Jogi és gazdasági szabályozással kell megakadályozni a nem állami erdők területének csökkenését és ökológiai leromlását.

Az erdőgazdálkodás

Feltételrendszere:

– Az ökológiai követelményeknek megfelelő erdőgazdálkodás csak az erdőtervek készítésével és a hatósági felügyelettel valósítható meg.

– A törvény előírásainak figyelembevételével az erdőgazdálkodás szakmai feladatait úgy kell meghatározni, hogy azok összhangban legyenek a ráfordítási lehetőségekkel.

– Fel kell tárnai a környezet állapotának javítását célzó nemzetközi pénzügyi alapok igénybevételének lehetőségét.

– A haszonvételek a tartamosságát nem veszélyeztethetik.

– A haszonvételek korlátozása, valamint a változó gazdasági feltételekhez való szükségszerű alkalmazkodás következtében az államerdészet személyi és eszközállományát csökkenteni kell.

– Az alaptervekenység jelenleginél kedvezőbb adózási feltételeinek megteremtésével és hatékonyabb szervezeti rendszerrel az állami erdővagyon tartamos kezelését biztosítani lehet.

– Az erdők területi bővítése az ágazat eredményéből nem biztosítható.

– Az erdőtelepítések folytatása környezetvédelmi, gazdasági és foglalkoztatási szempontok miatt rendkívül fontos. Ehhez nélkülözhetetlen az állami támogatás. Minden egyéb külföldi tőke bevonásának lehetőségét fel kell tárnai.

– Az államerdészet vagyoni hatékonyabb működtetése és a közérdekű célok fokozottabb érvényesítése érdekében az államerdészet szervezeti rendszert meg kell változtatni.

– A tulajdonosi jogok gyakorlását egy központi csúciszervre kell bízni, melynek területi szervei látnák el a szakkezelési feladatok irányítását.

– Vagyongazdálkodási szempontból az állami erdőt oszthatatlan vagyonnak kell tekinteni.

– Az erdőgazdálkodást egységesen kell szabályozni.

– Az államerdészet szervezet erdővagyongazdálkodási vagy más gazdálkodási célból vállalkozói vagyont működtethet és vállalkozásokban részt vehet, azonban a vállalkozói tevékenységet szervezetenként is el kell különíteni az alaptervekenységtől.

– Az alaptervekenység és a vállalkozási tevékenységből származó bevételeket elkülönítetten kell kezelni és felhasználását eltérő módon kell szabályozni. Az alaptervekenység fejlesztését a vállalkozási eredményből adókedvezményrel célszerű támogatni.

Fenntartási Alap

– A tartamos környezetvédelmi szemléletű erdőgazdálkodás pénzügyi feltételeit, képzését és felhasználását illetően normatív alapokon, egységesen szabályozott (természeti) járadékfelvonás elvén működő, központilag kezelt erdőfenntartási alap tudja biztosítani. Létrehozása esetén kezelését egy erdőbankra kell bízni.

– Ha egy ilyen erdőfenntartási alap létrehozásának feltételei nem biztosíthatók, akkor az erdőtulajdonosokat saját erdőfenntartási alap képzésére kell kötelezni.

– Az államerdészet esetében ezt egy tulajdonosi csúciszervnek kell kezelni.

– Az egyéb erdőtulajdonosoknak saját bankszámlán elkülönített – az erdőfelügyelet által jogszabályokban rögzített normatívák által megállapított – erdőfelújítási tartalékot kell képezni.

Erdőrendezés

– Minden erdőt erdőterv szerint kell kezelni.

– Az erdőterv szerepét az erdőterv törvény határozza meg.

– Az erdőtervezés szolgáltatás, állami feladat.

– Az erdőtervezés szintű leltározás és az erdők egészségi állapotának felmérése az állam feladata, melyet az állam erdőrendezés útján lát el.

– Az erdőleltár adatai állami alapadatnak minősülnek.

– A 10 évenként megújítandó erdőterveket az erdőleltár adatainak felhasználásával az Erdőtervezési Szabályzat alapján, meghatározott szakképzettséggel rendelkező szakemberek készíthetik.

– Az erdőtervet a minisztérium hagyja jóvá.

– Az erdőterv jóváhagyás előtti felülvizsgálata az állami erdőrendezés feladata.

– Az erdőtervben érvényesíteni kell a természetvédelem, táj erdőgazdálkodás követelményeit, fel kell tárnai ezek hatását a hozamokra és költségekre.

– Az erdőleltárban kell meghatározni a természetes vadeltartó képességet.

– Ha az erdőtelepítés erdőterv törvény hatálya alá esik, függetlenül a beruházás forrásától (állami, magán) – szakszerű kiviteli terv alapján végezhető.

– Magánerdőkben nagyobb kezelési egységek létrehozását kell szorgalmazni, melyek kezelése az erdőterv alapján történik.

– 1,0 ha alatti fás területre nem kötelező erdőtervet készíteni.

– Az erdőterveknek, az eljárási rendnek alkalmasnak kell lenni az erdővagyon változásának értékelésére.

Az erdőfelügyelet

– Az erdőterv törvény és az erdőterv szerinti gazdálkodás hatósági jogkörénél fogva biztosítja és ellenőrzi. Az erdőgazdálkodás felügyeletét valamennyi tulajdonformában egységesen kell szabályozni.

– Célcsoportos állami beruházások pénzügyi bonyolítását és felhasználásának szakmai ellenőrzését végzi.

– Az erdő forgalmazásával kapcsolatos hatósági jogkört gyakorolja.

– Az erdőtulajdonost területén megillető vadászati jog gyakorlásával összefüggő feladatokat ellátja.

– Az erdőművelés erdőfelügyeleti elszámolási rendszerét új alapokra kell helyezni.

Az erdőterv törvény-tervezet és módosító javaslat kiegészítése

Az Erdészeti Lapok f. évi februári számában fenti címen publikáltak igen figyelemreméltók, és remélem, hogy az OEE több ezres tagjainak, valamint a velünk egyetértők véleménye mégis meghallgattatik a parlamentben.

A fentiek szerzői azonban valamit kihagytak. Nem javasolják azt, hogy a törvény alkotói a bevezetőben határozottan jelentsék ki azt, hogy mi az oka a törvény meghozatalának, mi a célja és mit akar elérni. (Lásd Erdészeti Lapok 1992. februári szám 33. oldal. – A Szerk.)

A törvény végrehajtói gyakran kerülnek olyan helyzetbe, hogy nem találnak megfelelő törvénycikket bizonyos esetekre. Ugyanis az életünk sokkal összetettebb, semhogy minden mozzanatát paragrafusokkal lehetne igazgatni. Viszont az esetben, ha a végrehajtó tudja azt, mit kell elérnie, ráhúzhat egy hasonlót, amelyből kitűnik az elérendő cél. Valamikor a törvényeink ilyen bevezetőikkel jelentek meg. A két háború között és utána elhagyták, talán azért, hogy egyesek a tetszésük szerint magyarázzák.

Még ma is?

Kató Pál

MAJDNEM

írásait. A rövid és lényegre törő stílus változatlan. A mondanivalóját illetően viszont MAJDNEM mindenben téved, vagy legalábbis vitatható a véleménye.

Nem fontossági, hanem az eredeti cikk sorrendjében:

– Pontosan nem tudom, hogy Reményfy László kiket marasztal el „szocialista közgazdász” megnevezéssel, de sejtem. S ha jól gondolom, akkor R. L. nagyot téved. A munkaérték-mélelet lényegét nem a marxizmus találta ki. Ez az érdem (vagy kártétel?) a klasszikus polgári közgazdaságtanhoz köthetik.

Sir William Petty (1623-1687) így vélekedett: „Ha egy ember Peru talajából ugyanannyi idő alatt bányászik ki és szállít Londonba egy uncia ezüstöt, mint amennyi idő alatt egy bushel gabonát tud termelni, akkor az egyik a másik természetes ára.” Mert mindegyikben egyforma munkamennyiség (költség) tesztül meg.

Ugyanez a vélemény jelenik meg a jóval ismertebb gondolkodóknál – A. Smith, D. Ricardo – is. A „baj” tehát jóval korábban kezdődött, mintsem a „szocialista” közgazdászok „károsítása” fellelhető lett volna. Egyébként a mai nyugati közgazdászok a fiatalok erdőket (amíg hozam nincs) szintén a ráfordítások alapján értékelik.

– Tudomásom szerint az erdőművelési egységárak mindig a termőhelynek megfelelő állomány felújítási költségeit próbálták meg fedezni.

Az alapvető törekvés legalább is ez volt. Egyáltalán nem állt szándékában a finanszírozási rendszernek értékesség, értékarányok kifejezése. Ennek jóságát számonkérni rajta ezért értelmetlen. Azt már inkább csak a kötekedés kedvéért jegyzem meg, hogy egy teljesen magára hagyott gyertyános cseres a tarvágás után nagy valószínűséggel sarjként újul fel. Ennek befejezettkori egységára csupán 1/6-a a legalább 70% tölgy elegyarányú gyertyános tölgyesnek.

– Az erdőszítési egységárakat most nemcsak „állítólag”, hanem egyedüli törekvésként a szükséges költségek határozzák meg, feltételezve természetesen a termőhelynek megfelelő állományt.

A rendkívüli változatosság, a technikai adottságok, a vad, az időjárás és a szakmai munka eltérő minősége miatt ez persze általában igaz. Tudom, hogy erdőt nem általában, hanem nagyon is konkrét feltételek között kell felújítani. Ezért bizonyos „rátartás” érvényesül az egységárak megállapításánál. A legrosszabb körülmények között, az elfogadott mértékadó munkarendszer költségeire épültek az elszámolóárak. Az inflációval folytatott versenyben azonban csúnyán lemaradtak, nem is minden esetben sikerült jól meghatározni a költségigényt, és akkor a vadról és egyéb nem kívánatos külső hatásokról még nem is beszéltünk. Tehát probléma akad. Maga a rendszer – a teljes egységár keresztülfuttatása az EFA-n – sem tekinthető az egyedül üdvözítő megoldásnak. Folyamatosan igyekszünk jobba, életközeli tenni.

– Alapvetően mást jelentene, ha a véghasználatkor elérhető hozamhoz igazodnának az egységárak. Ez a gondolat már többeknél, többször felvetődött.

Tetszetős a csomagolás is: az erdőművelési tevékenység eredményeként létrejön a felújított erdő, ami a felhasználónak eladható.

Az ár valamiképpen a későbbi fatermékhozamokhoz köthetik, hiszen a majdani kitermelő ennek reményében köt üzletet. Van azonban néhány probléma. A jelenlegi fafaj-értékarányok 1-4 emberöltő alatt alaposan átrendeződhetnek. Gondoljunk csak a bükk példájára. A századelőn valószínűleg megmosolyogták volna, ha valaki a ma természetes előkelő helyre

sorolja. A következő ígéretes fa akár az akác lehet. Egyáltalán alaposan megváltozhat egyedileg a fafajokkal szembeni megítélés. Teljesen háttérbe szorulhat a holt fa felhasználása, s a társadalom értékítélete szerint csak az élőfa számít. A fafajok közötti különbség így szinte elmosódik. Ne adj' Isten, hogy így legyen, mert ez a mainál jóval nagyobb környezetszennyezést jelentene. De a pakliban ez is benne van.

A piac számára felfoghatatlanul hosszú az az időszak, amit az ilyen célú (erdősítés megvétele, még ha képletesen is) befektetés jelent. S egyáltalán mi van a jelenlegi ismereteink szerint a gazdaságtalan erdőterületekkel? Itt ki fizet kinek? Vagy nem lesz erdő? Még a jó termőhelyen lévő nyárerdőszítés is, az időtáv miatt, éppen hogy belefér a saját adok-kapok gondolatvilágába. Reális dolog feltételezni akkor azt, hogy az ük- vagy szépunokám fejével gondolkozzam? Érdemes ilyen bizonytalan értékrendre alapozni a legfontosabb erdészeti tevékenységet? Nemcsak hogy nem érdemes, de nem is szabad! Kevésbé bioromantikus, de életközeli, ha a fő törekvésünk az ökológiai szempontból optimális erdőszítés anyagi feltételeinek biztosítása marad minden, erdőként fenn tartani kívánt területen.

Ez nem jelenti feltétlenül a jelenlegi rendszer változatlanosságát. A cél elérése végett ajánlatos a fontos és nélkülözhetetlen tevékenységekre koncentrálni, megteremtve ennek pénzügyi alapját, aminek forrása gondolkodásban is, a gyakorlatban is alapvetően a véghasználati hozam kell hogy legyen. Azonban a terhek viselése az állam és a tulajdonos (kezelő) esetenként változó, de bármilyen arányú kombinációjával elképzelhető.

No, és persze a szakmai igényességre, az „erdőszívre” is lehet, sőt kell is építeni. Értelme azonban csak akkor van, ha egyúttal az egyéb feltételeket is megteremtettük.

Rendkívül fontos lenne (ha nem a legfontosabb) a szakmán kívül és saját berkeinkben is egyértelművé tenni, hogy alapvető feladatunk az erdők fenntartása, megelőzve az ökológiai optimumot. S ebben a keretben jut hozzá az egész társadalom az erdő szolgáltatásaihoz (faanyag és egyéb termékek, illetve hatások). Tesszük mindezt mindenkor az adott feltételek korlátai között. De akkor tényleg tegyük, s valóban így! Az utóbbi gondolatokat persze nem Reményfy László kritikájaként mondtam el, csak ha már a szónál voltam...

– Néhány éve egyre több – döntő többségben jogos – kritika éri az elmúlt időszak erdőgazdálkodási tevékenységét. A bírálatok nagy része a „sikerágazat”-ra (sic!) való törekvésekre vonatkozik. A kicsengés azonban egy kicsit olyan, mintha mindig mások tették, engedélyezték, tiltották, túrték volna, s nem mi, mindnyájan.

Megalkottunk egy egységesnek tűnő rendszert erdőterv készítési és betartási kötelezettséggel, kijelölve a csapatban a gazdálkodó, az erdőtervező, az erdőfelgyelő, a főhatóság, az oktatás és a kutatás helyét egyaránt. Aztán igazi csapatmunkában, közös erővel gumifalúvá változtattuk a korlátokat. **Ezért nem szerencsés egyes tevékenységeket, a szakma egyes rétegeit kipellengérezni.** Azt meg különösen nem értem, hogy az egységárrendszer maga mennyiben tolt a „sikerágazat”-i szekert. Hiszen, mint már szó volt róla, a cél minden esetben a szükséges költségek fedezete volt.

Már a 26/1970. MÉM sz. rendelet előírta, hogy a termőhelyi adottságoknak nem megfelelő fafajú erdőszítést értékkel elszámolni nem lehet, megismétlésre kell előírni. Ez a szemlélet nem változott. A valóságban azonban ez is túl rugalmas, valójában alig betartott szabályozásnak bizonyult. A világot sem akarom ezért csak az erdőfelügyeletet elmarasztalni – csapatmunka ez is.

A „sikerágazat” címszó alatt előadottakat mint jelenséget tettem szóvá, és nemcsak, sőt nem is elsősorban Reményfy László ellen irányul, akit – változatlan tisztelettel – ezúton is köszönt

Marosi György

XIX. NEMZETKÖZI ERDÉSZDIÁK SZIMPÓZIUM

1991. szeptember 29-e és október 8-a között vettünk részt a XIX. Nemzetközi Erdészdiák Szimpóziumon (International Forestry Students Symposium), mint a soproni Erdészeti és Faipari Egyetem képviselői. Az esemény a hollandiai Wageningen nevű városkában került megrendezésre. Szervezői a helyi Mezőgazdasági Egyetem Erdőmérnöki Karának hallgatói voltak.

A szimpózium – évenként változó helyszínnel – immár két évtizede alkalmat ad arra, hogy az erdőmérnök-hallgatók találkozhassanak és így megismerjék más országok, kontinensek erdőgazdálkodását, annak problémáit, megoldást keressenek a világ erdőit érintő problémákkal kapcsolatban és persze információkat szerezzenek az erdőmérnök-képzés rendszeréről a különböző egyetemeket illetően.

A XIX. szimpóziumra 38 országból mintegy 150 diák érkezett. Kitűnő alkalom volt tehát ez a találkozó arra is, hogy barátokat szerezzünk a Föld minden tájáról.

A szimpózium jelmondata – „Forest, a growing concern” (az erdők növekvő jelentősége) – hűen tükrözi azt a problémakört, amely megvitásra került.

Egyrészt a társadalom növekvő igénye az erdők nem fatermesztési célú felhasználása iránt, másrészt az erdők rohamos eltűnése miatt két fő problémakörrel foglalkoztunk: az erdőterületek tulajdonviszonyaival, és az ezekkel kapcsolatos problémákkal, valamint az erdők hasznosításának problémáival.

1. Az erdőterületek tulajdonviszonyai

– A földterületek hasznosítása. Ki az első és a határozható a földterületek hasznosításának módjáról szóló döntéseknél?

– Adott területen mely tényezők határozzák meg, illetve befolyásolják a földhasznosítás módját?

– Mely érdekcsoportok kompetensek a döntéshozatalban?

– Mi a szerepe a jövő erdőmérnökeinek?

A téma feldolgozása vitaműhelyekben folyt. Minden egyes csoport egy-egy altémával foglalkozott, amelyek a következők voltak:

1.1. A városi parkerdők jelentősége. Az erdészek és a városstervezők közötti együttműködés fontossága.

1.2. Az Európai Gazdasági Közösség mezőgazdasági túltérmelesének csökkentése és a hatékonyabb fatermesztés.

1.3. A „hanturgeter-kapcsolat”: marhalegelők kialakítása a trópusi erdők rovására.

1.4. Elsivatagosodás. Az erdők szerepe a dzsetifikáció ellen.

1.5. Az agro-erdőgazdálkodás szerepe a trópusi területeken.

1.6. A hegyvidéki erdők szerepe az erózió elleni harcban, különös tekintettel a trópusokra.

2. Az erdők hasznosításának problémái:

– Többcélú hasznosítás.

– Mely funkciókat képes betölteni egy erdő?

– Hogyan lehet az egyes funkciók (fatermesztés, védelem, rekreáció...) értékét gazdasági mutatókkal kifejezni?

– Kinek van beleszólása az erdőterületek hasznosításának döntési folyamatába?

Az altémák a következők voltak:

2.1. Különítsük el vagy integráljuk az egyes tevékenységeket az erdőn belül.

2.2. Az erdei melléktermékek szerepe.

2.3. Az erdő funkcióinak értékelése:

Az ökonómiai szempontok szerinti döntéshozatal az egyetlen lehetséges út?

2.4. Természetvédelem. Az emberek távol tartása a védendő természeti értékektől. A természetvédelem ártékelésének szükségessége: ne csak azt védjük, ami „végesveszélyben” van!

2.5. Európa önálló faellátásának lehetőségei hatékonyabb fatermesztési rendszerek kifejlesztésével.

Az altémák feldolgozása folyamán minden csoportban a résztvevők egy-egy 15-20 perces előadást tartottak. Majd a csoportok vitavezetőinek – akik holland diákok voltak – segítségével próbáltunk választ, megoldást keresni a műhelymunka közben felmerülő kérdésekre. A csoportok végkövetkeztetéseit egy diákcsoport összegyűjtötte, elemezte és végső formában összeállította.

Az alább felsorolt végkövetkeztetésekre jutottunk:

1. Jelenleg az ember a természet elsődleges pusztítója, mivel még nem ismerte fel az emberiség és a természet együttélésének kölcsönösségét.

2. Az erdészeknek igen csekély befolyásuk van a döntéshozatalnál. Ennek oka, hogy a társadalom, a közvélemény alulértékeli az erdők jelentőségét, a gazdasági hatalom az erdőt csupán „faanyaggyerő helyként” kezeli.

3. Az erdészeti oktatás meglehetősen hiányos, és szűklátókörűen csak az erdőre összpontosít.

4. A mai erdészek nem veszik figyelembe a társadalmat, vagy kis jelentőséget tulajdonítanak neki, ami közvetlenül kihat az erdőterületek használatának módjára.

5. Az erdőgazdálkodással kapcsolatos problémák (környezet- és természetvédelem) megértéséhez szükség van az erdészeti témák bevonására az általános oktatási rendszerbe.

6. A földtulajdonlás, földhasználat kérdéseinek eldöntésére gyakran nincs beleszólása az erdészeknek.

Az erdő termelési szerepén kívül egyéb funkcióinak konkrét értékelése változatlanul legizgatóbb kérdése ökonómusainknak. Az IUFRO legutóbbi többnapos konferencián tárgyalta a kérdést Göttingában öt kontinensről jött résztvevőkkel, a FAO pedig az egész világot felölelő tanulmányra készül, amely az erdőgazdaságon túlmenően valamennyi természeti erőforrással való eljárást felölelve. Az ökológiai krízis legfőbb oka a természeti vagyontárgy értékelésének hiánya; ideje, hogy legalább az erdőgazdaság olyan számokhoz jusson, amelyekkel kimutatható, hogy szolgáltatásaiért elismerésként nem elegendő a vállveregetés...

(ÖFZ. 1991. 7. Ref.: Jérôme R.)

7. Még mindig nincs megfelelő pénzügyi módszer az erdőterületek és erdőfunkciók értékelésére.

8. Az erdészársadalom szerepének meg kell változnia, ha nagyobb felelősséget akar vállalni a világ erdeierét:

– Az erdésznek „ki kell lépnie” az erdőből és „belépni” a társadalomba.

– Minden szinten (helyi, nemzeti, nemzetközi) aktívabb szerepet kell kivívni és vállalni a döntéshozatalban.

– Fel kell hívni a társadalom figyelmét az erdők növekvő jelentőségére. A figyelmeztetés eszközei a különféle médiák (újság, televízió... stb.) és az oktatás lehetnek.

– Az erdőkkel kapcsolatos tudanyagot, a problémák megoldási lehetőségeit és a tanácsokat, javaslatokat közérthetően kell megfogalmazni.

– Meg kell találni az egységet és az érdekek érvényesítése és a törékeny természet között.

– A társadalmi igények elsőbbséget élveznek. Ezek alapján döntsük el egy adott terület hasznosításának, kezelésének módját.

9. Az erdészeti oktatás rendszeren is változtatni szükséges:

– Az erdészeti és más diszciplínák integrációjára kell törekedni, különös tekintettel a szociológiára.

– Engedni kell, hogy az erdőmérnök-hallgatóknak nagyobb befolyásuk legyen az erdészeti oktatási rendszer kialakításában.

– Fektessenek nagyobb hangsúlyt a diákok látókörének kiszélesítésére, gondolatok kicserélésére, a kutatásban való részvételre mind helyi, mind pedig nemzeti és nemzetközi szinten.

– Törekedni kell az elmélet és a gyakorlat közötti eltérések minimalizálására.

10. Területi, nemzeti és nemzetközi szinten is nagy szükség van a döntéshozók és az erdészek közötti együttműködésre az átfogó problémák megoldásában.

11. A problémák hosszú távú megoldásának alapja egy „szellemi forradalom”, mely a környezetünk megővését, a

környezet és az egymás iránt érzett felelősség növekedését vonná maga után.

12. Olyan törvények megalkotására kell törekedni, melyek jobban figyelembe veszik a „természet törvényeit”. Az erdészeti politika feladata ezen elvek érvényre juttatása.

13. Szükség van a kommunikációra az erdészek, a döntéshozók és a társadalom között, ezért fontos az erdészek kommunikációs készségének fejlesztése.

Természetesen ezek a végkövetkeztetések nem tartalmazhattak konkrét programokat, megoldási javaslatokat, mivel a felmerült problémák megoldásának első lépéseit helyi szinten kell megtennünk, a helyi érdekcsoportokkal harcolva. Ez pedig országonként más és más.

A szimpózium során előadásokat is hallhattunk, például *dr. Salleh Mohd. Nor* (az IUFRO elnöke): A trópusi erdők növekvő jelentősége, *prof. dr. ir. RAA Oldeman*: Az erdők hasznosítása.

Megismertük valamennyire Hollandia erdőgazdálkodását is: kirándulásokon vettünk részt, holland erdőmérnökök előadásait hallgathattuk.

Mindent egybevéve a szimpózium kitűnő alkalom volt ismereteink bővítésére, a világban felmerülő erdészeti problémák megismerésére, barátok szerzésére és az angol nyelv gyakorlására.

Kellemes meglepetés volt tapasztalni, hogy milyen jól szervezett információcsere folyik az erdészeti egyetemek között (főleg Nyugat-Európában). Ezen információcsere fő lebonyolítója az Erdész Diákok Nemzetközi Szervezete (International Forestry Students Association = IFSA), melynek bármely egyetem tagja lehet, ha létrehozza és megszervezi a saját helyi IFSA csoportját. Nálunk – sajnos – ez még nem történt meg, ezért Hollandiából hazaérkezve igyekeztünk ezt a csoportot megalapítani. Jelentkezésünket már elküldtük az IFSA központjába, Lisszabonba.

**Batthyányi Anikó
Gulyás Gyula**

A politikai fordulás, a gazdasági válság és a környezeti ártalmak eluralkodása nagy hatást gyakorol a volt Szovjetunió erdeire, erdészeti iparára és faexportjára.

Hogy mennyire súlyos a helyzet, az már az 1991. augusztusi puccskisérlet előtt is nyilvánvaló volt. Az előző esztendőben 12 millió m³ fa exportja maradt el a normális viszonyok közötti szerződési kötelezettségének részleteire is ügyelő Szovjetunióknak.

A belső faellátás helyzete is rohamosan romlott. 1990-ről 1991-re 67 millió m³-t jelentő 17%-os csökkenéssel számolt a még központilag készített fakitermelési terv.

A drasztikus csökkenés főbb okai: a fakitermelési kapacitás beszűkülése; a fakitermelési lehetőségek idő előtti kimerítése egyes helyeken; a megbízható eszközök hiánya; elavult szervezés; környezeti korlátozások; alacsony hatások, sok veszteséggel járó termelések.

Mind ezek háttere a szovjet kormányzat és az önálló köztársaságok, valamint a fakitermelési és környezetvédelmi érdekek növekvő konfliktusai voltak.

Az erdészek és fakitermelők hagyományos konfliktusának az volt az oka, hogy tevékenységük szervezetiileg is teljesen elkülönült. Csak tavaly hozták létre az integrált Erdészeti Vállalatokat (KLP). Ezek egyesítik az erdészeti és fakitermelést azzal a jelszóval, hogy „Aki termel, újítsa is fel az erdőt”.

Az orosz köztársaság erdeiből nagy területeket vontak ki a termelés alól. Kiváló minőségű *Pinus sibirica* és *P. koraiensis* állományok termelésének tiltásával megkezdte kísérletet meg Szibériában és Távol-Keleten a rohamosan apadó források megőrzését. Korlátozzák a termelést a halak ivási helyét képező folyókat övező erdőkben is, hogy fékezzék a kereskedelmi halállomány csökkenését. Oroszország 71,4 milliárd m³ fakészletének kerekén 1/3-át érinti a korlátozás. Ugyanakkor az alacsony hatékonyságú fakitermelés során jellemzően 30-50% megy veszendőbe a ledöntött fának a hatalmas tarvágásokban.

A környezetszennyezés erdőt pusztító hatása is sok helyen nyilvánvaló.

Az ellenőrzés és a felelősség átkerülése a központi tervező és végrehajtó szervektől (pl. Gosplan, Minlesprom) az önálló köztársaságokhoz az egykor monoitlikus szovjet struktúra gyors szétesését eredményezi.

Mind ez egy szabályozatlan helyzetet teremt. Egyes köztársasági és helyi hatóságok környezetvédelmi okokból tiltják vagy korlátozzák a termelést területükön, míg másutt a még megmaradt erdőkben szabad utat engednek mindennemű fakitermelési tevékenységnek.
(World Wood 1991. dec. Ref.: Varga B.)

FODORNÉ OROSZ ERZSÉBET

Erdészeti és faipari műszaki bizottság alakult

1991. október 9-én Erdészeti és Faipari Műszaki Bizottság alakult.

A bizottság szándékaink szerint szakmai fórumként fog működni az erdészet, a fűrészipar, a fa alapanyagú lemezeket gyártó, a különféle fa félkésztermékeket gyártó, valamint a vegyesipar szakterületén.

Elsődleges feladatai közé tartozik az 1993. január 1-jével induló egységes európai piacra való felkészülés elősegítése a szabványosítás terén. Ez azt jelenti, hogy korszerűsítjük szabványosítási munkamódszerünket a Nemzetközi Szervezet (ISO), valamint az Európai Szabványügyi Bizottság (CEN) szabványainak beépítésével a magyar szabványrendszerbe, felülvizsgáljuk a szakterületen érvényben lévő szabványokat az ISO, illetve a CEN előírásainak megfelelő szempontból, és hatálytalanítjuk mindazokat, amelyek ütköznek azokkal. Ez azonban nem zárja ki azt a lehetőséget, hogy szükség esetén új nemzeti szabványok kidolgozására is sor kerüljön, főképpen, ha az adott témában ISO, illetve CEN szabvány nem létezik.

1991. október 23. óta a Magyar Szabványügyi Hivatal a CEN társult tagja. Ez azt jelenti, hogy minden munkaanyagot megkapunk és véleményezhetjük azt, a CEN műszaki bizottsági üléseken képviseljük hazánkat, azonban a szavazásban részt nem veszünk. 1995-ben megvalósulhat teljes jogú tagságunk is, ha szabványrendszerünk átalakítása azt megengedi.

1993-tól kezdve az Európai Gazdasági Közösség tagországai minden CEN szabványt bevezetnek a saját nemzeti szabványrendszerükbe, ugyanakkor kölcsönösen elismerik egymás nemzeti szabványait.

Az Európai Közösség (EK) országaiban a szabványok a gyártó számára nem kötelező hatályúak. Ez azonban nem jelenti azt, hogy szabványokra többé nincs szükség. Vannak területek, ahol a közérdek, elsősorban az egészségügyi, biztonsági, környezetvédelmi és fogyasztóvédelmi okok továbbra

is indokoltá teszik a szabványok kötelező betartását. Ez esetben azt külön rendelkezések (direktívák) írják elő. Egyébként a gyártónak bizonyos feltételek mellett van lehetősége eltérni a szabvány követelményeitől. Abban az esetben, ha a szabvány szerinti megoldást választja, akkor előnyösebb helyzetben lesz, mert arról eleve minden hatóság feltételezi, hogy az kielégíti a direktíva követelményeit; ha pedig a másik megoldást választja, a szabványtól eltérőt, a gyártónak azt minden esetben bizonyítania kell. A szabványelőírások kibocsátását üzleti érdekeik alapján maguk a termelők és a kereskedelmi vállalatok tartják szükségesnek, és csak olyan szabványok kidolgozására kerül sor, amelyekre a gazdasági területről jelentkezik igény, illetve megrendelés. Különös figyelmet fordítanak a termékek minőségtanúsítására, illetve azok minőségellenőrzésére, miután ebben legjelentősebb szerepe a konkurens cégeknek van. Ők rendszeresen vizsgálják piaci vetélytársak termékeit, és ha azok nem felelnek meg a tanúsításnak, akkor bírósághoz fordulnak.

Az utóbbi években mindkét szabványügyi szervezetben – az ISO-ban és a CEN-ben – a vizsgálati szabványok kidolgozásáról mindinkább a termékszabványokra helyeződik a hangsúly. Ez érthető is, miután 1993. január 1-től Európában bevezetésre kerül az úgynevezett termékfelelősségi rendszer. Ennek értelmében hibás áruk esetében a gyártónak nem csupán a véltenséget kell a továbbiakban bizonyítania, hanem a termék által okozott kárt is teljes mértékben meg kell térítenie. A jövőben a gyártó vállalatoknak az egységes európai rendszeren belüli minőségtanúsítási kötelezettséggel kell termékeiket előállítaniuk.

Ez azt jelenti, hogy azt a terméket, amelyre minőségi bizonyítványt állítottak ki a Közös Piac országain belül, vizsgálat nélkül beengedik az országba; ehhez azonban szükséges, hogy a bizonyítványt olyan szervezetek állítsák ki, amelyeket Brüsszelben bejegyeztek. A Nemzeti Akkreditálási Rendszer kialakítása hazánkban – amelynek előkészítő munkálatai már folynak – többek között ezt a kérdést is hivatott elősegíteni.

Az elkövetkező időszakban nemzeti szabványaink korszerűsítésénél, új szabványok kidolgozásánál azokat nem a hazai adottságokhoz, illetve lehetőségekhez igazítjuk, hanem felzárkózunk a nemzetközi, az európai szabványok követelményeihez azzal a céllal, hogy termékeink gazdaságosabbá és versenyképesebbé váljanak. A közös CEN szabványok alkalmazása eleve csökkenti a kutatásra, a termelésre fordított költségek részarányát, amely a termelőkre hárul. A fogyasztó érdekeit pedig az ezzel összefüggő verseny növekedése szolgálja.

A Magyar Szabványügyi Hivatal a jövőben intézetté alakul át, amely egyesületi formában működteti a különböző műszaki bizottságokat, így a Magyar Erdészeti és Faipari Bizottságot is.

A bizottság nyílt szavazással megválasztotta
– elnökét, *Káldy József*, a Mecseki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság igazgatója,
– elnökhelyettesét, *dr. Wittmann Gyula*, az AGROKOMP-LEX Ipari Rt. fejlesztési főmérnöke személyében.

A műszaki bizottság titkársága a Magyar Szabványügyi Hivatal mezőgazdasági és élelmiszeripari szakosztályán működik, titkára a szakterületet gondozó illetékes szakreferens. A műszaki bizottság ülésén került sor az 1992. évi munkaprogram, valamint az ideiglenes alapszabály megvitatására és

Értesítés

Korlátozott mennyiségben még kaphatók a csúcsban mért

– rönkköböző táblázatok c. kötet,

– egyéb erdei választékok

(rúdfa, bányafa, állványfa, stb.)

köbözőtáblái,

valamint a kötelező

– Erdészeti Biztonsági

Szabályzat.

Cím: MŰSZI-Erdész Kft.

1082. Budapest, Nap u. 6.

Telefon: 113-6870

elfogadására. Konkrét szabványalkotó tevékenységgel a műszaki bizottság nem foglalkozik. Erre a célra szakértőkből álló szakirányú albizottságokat, munkacsoportokat hozunk létre az ISO- és a CEN-hez hasonlóan, messzemenően támaszkodva az eddig működtetett hazai szakértő bizottságokra. Céljai és feladatai közé a következők sorolhatók:

- a Magyar Szabványügyi Intézet megalakulásának előkészítése;
- közreműködés a szabványügyre vonatkozó műszaki, tudományos információk hozzáférhetővé tételében;
- a tagok szakmai érdekeinek képviselője a szabványosítás területén;
- közreműködés a magyar szabványrendszer korszerűsítésében;
- a gazdasági szférából jelentkező szabványosítással kapcsolatos igények kielégítése;
- munkaprogram kialakítása és annak megvalósításához szükséges feltételek és anyagi eszközök előteremtése;
- javaslatok megtétele a nemzetközi és európai szabványok és egyéb műszaki kiadványok átvételére, valamint terjesztésére;
- együttműködés a szabványosításban érdekelt egyéb hazai és külföldi szervezetekkel;
- részvétel az ISO és a CEN műszaki bizottságainak munkájában, képviselők delegálása az ülésekre;
- a tagok összehangolt fellépésének koordinálása mindazon kérdésekben, amelyek a szabvánnyal és a minőséggel kapcsolatos érdekeik érvényre juttatása kapcsán felmerülnek.

Az Erdészeti és Faipari Műszaki Bizottság alapító tagjai:

AGROKOMPLEX Ipari Rt.,
 ANTICIMEX-PROTECT Kft.,
 Bajai Épületesztalos és Faipari Vállalat,
 ERDŐKÉMIA Vállalat,
 Faipari Kutató Intézet,
 FAGOSZ,
 Gyufaipari Vállalat,
 INTERSPÁN Közös Vállalat,
 MÁV Faipari Üzem,
 Mecseki EFAG,
 MOSZ,
 MULTIPÁN Közös Vállalat,
 Nagykunsági EFAG,
 PYROSTOP Kft. és a Somogyi EFAG.

Tekintettel a műszaki bizottság önkéntességére és nyitottságára, a fenti felsorolást nem tekintjük véglegesnek. Továbbra is várjuk a minőségért elkötelezett mindazon vállalatok, intézmények és szakértők jelentkezését és csatlakozását a munkához, akik tevékenyen kívánnak részt venni a nemzetközi és az európai szabványok kidolgozásában és honosításában. Ugyancsak várjuk javaslataikat az érvényben lévő hazai szabványok felülvizsgálatára, valamint hatálytalánítására is.

Erdőbirtokosság – erdőszövetkezet

A jelenleg hatályos erdőtörvény (1961. évi VII. törvény) és végrehajtási rendeletei szabályozták az erdőbirtokossági társulati erdők fogalmát. A társulati erdők kialakulása történetileg hosszú folyamatra vezethető vissza, hiszen évszázadokkal ezelőtt teremtődtek meg ennek a sajátos tulajdoni (használati) jognak az eredője.

A társulat: közös tulajdonlás; a tulajdonos az erdőbirtokosság, amelyen belül a tagok érdekeltségének arányát a társulati névjegyzék tünteti fel. A társulatok erdeiben államerdészeti üzemeltetés keretében kell gazdálkodni.

Mint ismeretes, az 1991. évi XXV. törvény (közismert elnevezéssel: kárpótlási törvény) egy rövid mondatban rendelkezik az erdőtulajdonosok kárpótlásáról, ugyanis a törvény 13. § (1) bekezdése szerint, ha az egykori tulajdonos erdőterület elvételével szenvedte meg a kárt, akkor a kár mértékét az aranykorona (AK) érték négyszeres szorzatával kell megállapítani. Ennek a termőföldhöz képest eltérő számítási módnak az az oka, hogy az AK érték erdők esetében nyilván nem tartalmazza az „erdő”, a fák értékét, viszont visszamenőlegesen nyilván nem lehet konkrét kárértéket megállapítani, ezért a négyszeres szorzója AK átalánykár térítésként is funkcionál.

A kárpótlási törvényt egyfajta végrehajtási törvényként lehet minősíteni a szövetkezetekre vonatkozó átmeneti szabályokat tartalmazó 1992. évi II. törvényt, amely a „termőföldre vonatkozó sajátos szabályok” című részben, annak 24. §-ában erdőre vonatkozó szabályt is tartalmaz. E szerint: „a szövetkezet közös használatából kikerült erdőben és legelőn – ha jogszabály másként nem rendelkezik – osztatlan közös gazdálkodást kell folytatni.”

Ha összevetjük a bevezető gondolatokat ez utóbbi törvényi rendelkezésekkel, látható, hogy a törvény megteremtette a lehetőséget az erdőbirtokosság továbbéléséhez, de nem zárja ki egy másilyen hasznosítási lehetőség előfordulását. Ez a másilyen hasznosítás az erdőszövetkezet lehet. Nézzük végig ennek törvény szerinti lehetőségét. Az erdőbirtokossági társulat és a szövetkezet között az a különbség, hogy az erdőbirtokosságnál a társulat a tulajdonos, az új típusú (az 1992. évi II. törvény szerint alakult) szövetkezeteknél a tag megmarad tulajdonosnak, hiszen tulajdonáról nem mond le, viszont tulajdonát közös használatba adja. Ha tehát a kárpótlási eljárás során a kárpótoltak elhatározzák, hogy erdőbirtokossági társulatot alakítsanak, akkor az erdők tulajdonjogát a társulat megszerezheti, de eleget kell tenni az idézett törvénynek (átmeneti törvény 24. §).

Ha viszont a kárpótlási eljárás során a régi tulajdonosok (vagy az újak, hiszen erdőre is lehet licitálni minden megkötöttség nélkül), akik erdőt kapnak a kárpótlási jegyért és nem kívánják tulajdonukat átruházni másra, a közös gazdálkodást úgy tudják a legegyszerűbben megvalósítani, hogy „erdőszövetkezetet” alakítsanak. Ebben az esetben a tulajdonukban marad az erdőterület (illetőleg kimerés nélkül a közös tulajdonból a részarány) és a közös hasznosítás megoldható.

Szövetkezetet – az új törvényi szabályozás szerint – már öt személy is alakíthat. Nem szükséges olyan anyagi eszközökkel rendelkezni, mint például a kft, vagy részvénytársaság alapításakor (1, illetőleg 10 millió Ft). A szövetkezet ugyanúgy jogi személy, mint az erdőbirtokossági társulat, illetőleg a kft., vagy rt.

Elnevezésben pedig lehet utalni a tulajdonosok helyzetére és meg lehet alakítani az „erdőbirtokosok szövetkezeté”-t.

Dr. Karner Ottó
MOSZ főtanácsos